UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

24 päivänä maaliskuuta 2011 *

Asiassa T-385/06,

Aalberts Industries NV, kotipaikka Utrecht (Alankomaat),

Comap SA, aiemmin Aquatis France SAS, kotipaikka La Chapelle-Saint-Mesmin (Ranska), ja

Simplex Armaturen + Fittings GmbH & Co. KG, kotipaikka Argenbühl-Eisenharz (Saksa),

edustajinaan aluksi asianajajat R. Wesseling ja M. van der Woude, sittemmin Wesseling,

kantajina,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään A. Nijenhuis, V. Bottka ja R. Sauer,

vastaajana,

jossa unionin yleistä tuomioistuinta vaaditaan kumoamaan [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 20.9.2006 tehty komission päätös K(2006) 4180 (asia COMP/F-1/38.121 – Putken liittimet) ja toissijaisesti alentamaan kantajille kyseisessä päätöksessä määrätyn sakon määrää,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. E. Martins Ribeiro sekä tuomarit N. Wahl (esittelevä tuomari) ja A. Dittrich,

kirjaaja: hallintovirkamies T. Weiler,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.2.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta ja riidanalainen päätös

[EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 20.9.2006 tekemällään päätöksellä K(2006) 4180 (asia COMP/F-1/38.121 – Putken liittimet) (tiivistelmä EUVL 2007, L 283, s. 63; jäljempänä riidanalainen päätös) Euroopan yhteisöjen komissio totesi, että useat yritykset olivat rikkoneet EY 81 artiklan 1 kohtaa ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklaa osallistumalla eri ajanjaksoina 31.12.1988–1.4.2004 yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun yhteisön kilpailusääntöjen rikkomiseen kilpailunvastaisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen muodossa kuparisten putken liittimien ja kupariseoksesta valmistettujen putken liittimien markkinoilla koko ETA-alueella. Rikkominen muodostui hintojen vahvistamisesta, hintaluetteloista sopimisesta, hintojen alennuksista ja hyvityksistä sopimisesta, hinnankorotusten soveltamismekanismeista sopimisesta, kansallisten markkinoiden ja asiakkaiden jakamisesta ja kaupallisten tietojen vaihtamisesta sekä säännöllisiin kokouksiin osallistumisesta ja muiden kilpailusääntöjen rikkomisen helpottamiseen tarkoitettujen kontaktien ylläpitämisestä.

2 Kantajat eli Aalberts Industries NV (jäljempänä Aalberts), Comap SA, joka oli aiemmin Aquatis France SAS (jäljempänä Aquatis), ja Simplex Armaturen + Fittings GmbH & Co. KG (jäljempänä Simplex) kuuluvat riidanalaisen päätöksen adressaatteihin.

3 Aalberts on kansainvälisen teollisuuskonsernin, joka on noteerattu Amsterdamin (Alankomaat) Euronext-pörssissä, emoyhtiö. Sen määräysvallassa ovat suoraan tai epäsuorasti useiden putken liittimien tuotannon tai jakelun alalla toimivat yhtiöt. Aalberts hankki 30.8.2002 koko IMI plc:n putken liittimien valmistus- ja jakelutoiminnan, kun tämä oli koottu Yorkshire Fittings Groupiin. Tämä toimi muodostui muun muassa Raccord Orléanais SA:n (josta sittemmin tuli Aquatis) ja R. Woeste & Co. Yorkshire GmbH:n (josta sittemmin tuli Simplex) kaikkien osakkeiden hankkimisesta. Nämä kaksi yritystä integroitiin Aalberts-konsernin toiseen pääasialliseen toimintaan eli virtauksensäätimiin.

4 Maaliskuussa 2006 Comap, joka on riidanalaisen päätöksen adressaatti, koska se osallistui rikkomiseen Legris Industries SA:n määräysvallassa, ja kantaja asiassa T-377/06, myytiin Aalberts-konsernille. Unionin yleiselle tuomioistuimelle ilmoitettiin 16.4.2007 päivätyllä kirjeellä siitä, että kaikki Aquatisin varat ja velat oli myyty Comapille ja että Aquatista ei enää ollut olemassa oikeudellisena yksikkönä. Jotta voidaan varmistaa jälkimmäistä koskevien viittausten yhdenmukaisuus riidanalaisessa päätöksissä käytettyjen viittausten kanssa, myös tässä tuomiossa viitataan Aquatisiin.

5 Mueller Industries Inc., joka myös valmistaa kuparisia putken liittimiä, ilmoitti 9.1.2001 komissiolle kartellin olemassaolosta putken liittimien alalla ja muilla kupariputkien markkinoihin liittyvillä teollisuudenaloilla ja totesi olevansa halukas tekemään yhteistyötä komission kanssa sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 1996, C 207, s 4; jäljempänä vuoden 1996 yhteistyötiedonanto) mukaisesti (riidanalaisen päätöksen 114 perustelukappale).

6 Kupariputkia ja kuparisia putken liittimiä tutkiessaan komissio teki 22. ja 23.3.2001 yllätystarkastuksia 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ([EY 81] ja [EY

82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962 13, s. 204) 14 artiklan 3 kohdan mukaisesti useiden yritysten – muun muassa IMI:n, joka oli tuolloin Raccords Orléanais'n ja R. Woeste & Co. Yorkshiren emoyhtiö – tiloissa (riidanalaisen päätöksen 119 perustelukappale).

7 Näiden ensimmäisten tarkastusten jälkeen komissio jakoi huhtikuussa 2001 kupariputkia koskevan tutkimuksensa kolmeen erilliseen menettelyyn eli menettelyyn asiassa COMP/E-1/38.069 (kupariset vesi- ja viemäriputket), asiassa COMP/F-1/38.121 (putken liittimet) ja asiassa COMP/E-1/38.240 (teollisuusputket) (riidanalaisen päätöksen 120 perustelukappale).

8 Komissio teki 24. ja 25.4.2001 lisää yllätystarkastuksia Delta plc:n, joka on kansainvälisen teknisen alan konsernin johdossa oleva yhtiö ja jonka "insinööritaidon" jaostoon kuuluu useita putken liittimien valmistajia, tiloissa. Nämä tarkastukset koskivat yksinomaan putken liittimiä (riidanalaisen päätöksen 121 perustelukappale).

9 Komissio esitti helmi–maaliskuusta 2002 lähtien asianomaisille osapuolille useita tietojensaantipyyntöjä asetuksen N:o 17 11 artiklan ja sittemmin [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 18 artiklan mukaisesti (riidanalaisen päätöksen 122 perustelukappale).

10 IMI plc esitti syyskuussa 2003 pyynnön vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltamisesta siihen. Tätä pyyntöä seurasivat Delta-konsernin pyyntö (maaliskuu 2004) ja FRA.BO SpA:n pyyntö (heinäkuu 2004). Viimeisen pyynnön esitti toukokuussa 2005 Advanced Fluid Connections plc (jäljempänä AFC). FRA.BO toimitti muun muassa

tietoja, joissa kiinnitettiin komission huomio siihen, että rikkomista jatkettiin ajanjaksolla 2001–2004 eli komission tekemien tarkastusten jälkeen (riidanalaisen päätöksen 115–118 perustelukappale).

11 Komissio aloitti 22.9.2005 kilpailusääntöjen rikkomista koskevan menettelyn asiassa COMP/F-1/38.121 (putken liittimet) ja antoi väitetiedoksiannon, joka toimitettiin muun muassa kantajille (riidanalaisen päätöksen 123 ja 124 perustelukappale).

12 Komissio teki 20.9.2006 riidanalaisen päätöksen.

13 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa komissio totesi, että kantajat olivat osallistuneet rikkomiseen seuraavina ajanjaksoina:

– Aalberts ajanjaksolla 25.6.2003–1.4.2004

– Aquatis ja Simplex ajanjaksolla 31.1.1991–22.3.2001 IMI-konsernin jäseninä ja ajanjaksolla 25.6.2003–1.4.2004 Aalberts-konsernin jäseninä.

14 Komissio määräsi tämän rikkomisen vuoksi riidanalaisen päätöksen 2 artiklan a ja b alakohdassa kantajille seuraavat sakot:

”a) [Aalberts]: 100,80 miljoonaa euroa,

josta yhteisvastuussa

[Aquatisin kanssa] 55,15 miljoonaa euroa ja

[Simplexin kanssa] 55,15 miljoonaa euroa

b) 1. [IMI] yhteisvastuussa IMI Kynoch Ltd:n kanssa: 48,30 miljoonaa euroa,

josta yhteisvastuussa

[– –]

[Aquatisin kanssa] 48,30 miljoonaa euroa ja

[Simplexin kanssa] 48,30 miljoona euroa

2. [Aquatis] ja [Simplex] ovat yhteisvastuussa seuraavasta lisämäärästä: 2,04 miljoonaa euroa."

15 Riidanalaisen päätöksen 3 artiklan perusteella 1 artiklassa tarkoitettujen yritysten oli päätettävä rikkominen välittömästi, jos ne eivät olleet jo tehneet niin, ja pidättäydyttävä vastaisuudessa 1 artiklassa kuvailtujen kaltaisista toimista tai toiminnasta sekä kaikista sellaisista toimista tai toiminnasta, jonka tavoite tai vaikutus on sama tai samankaltainen.

16 Kullekin yritykselle määrätyn sakon määrän vahvistamiseksi komissio sovelsi riidanalaisessa päätöksessä menetelmää, joka määritellään asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT] 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä vuoden 1998 suuntaviivat).

17 Sakon perusmäärän laskentapohjan vahvistamisesta rikkomisen vakavuuden mukaan on ensinnäkin todettava, että komissio luokitteli rikkomisen erittäin vakavaksi sen luonteen ja maantieteellisen vaikutusalan vuoksi (riidanalaisen päätöksen 755 perustelukappale).

18 Koska komissio katsoi asianomaisten yritysten olevan huomattavan erilaisia, se kohteli niitä eri tavalla ja tukeutui tässä niiden markkinaosuuksien mukaan määritettyyn suhteelliseen merkitykseen asianomaisilla markkinoilla. Tällä perusteella se jakoi kyseiset yritykset kuuteen luokkaan tukeutumalla kunkin yrityksen liikevaihto-osuuksiin, jotka perustuivat tässä menettelyssä tarkoitettuihin tuotteisiin ETA:n tasolla vuonna 2000, paitsi Aalbertsin ja AFC:n tapauksessa, joissa se otti huomioon vuoden 2003 (riidanalaisen päätöksen 758 perustelukappale).

19 Aalberts luokiteltiin ensimmäiseen luokkaan, jolle vahvistettiin sakon perusmäärän laskentapohjaksi 60 miljoonaa euroa, kun taas IMI luokiteltiin toiseen luokkaan, jolle vahvistettiin laskentapohjaksi 46 miljoonaa euroa (riidanalaisen päätöksen 765 perustelukappale).

20 Komissio korotti tämän jälkeen kullekin asianomaiselle yritykselle määrätyn sakon laskentapohjaa 10 prosentilla kultakin kartelliin osallistumisvuodelta ja tarvittaessa 5 prosentilla kultakin kuuden kuukauden ja vuoden väliseltä ajanjaksolta. Ajanjaksolta 31.12.1988–31.1.1991 komissio katsoi kartellin kyseisen ajanjakson rajallisen maantieteellisen vaikutusalan vuoksi asianmukaiseksi korottaa sakkoa 5 prosentilla vuotta kohden (riidanalaisen päätöksen 775 perustelukappale).

21 Lopuksi rikkomiseen osallistumisen jatkamista komission tarkastusten jälkeen eli ajanjaksolla 25.6.2003–1.4.2004 pidettiin raskauttavana olosuhteena, jonka vuoksi kantajille määrätyn sakon perusmäärän korottaminen 60 prosentilla katsottiin perustelluksi (riidanalaisen päätöksen 779 ja 782 perustelukappale).

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

22 Kantajat nostivat nyt käsiteltävän kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 14.12.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä.

23 Unionin yleinen tuomioistuin (kahdeksas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja kehotti prosessinjohtotoimina komissiota toimittamaan tiettyjä asiakirjoja, minkä se teki asetetussa määräajassa.

24 Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 2.2.2010 pidetyssä istunnossa.

25 Kantajat vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan, 2 artiklan a alakohdan ja b alakohdan 2 alakohdan sekä 3 artiklan sikäli kuin nämä säännökset koskevat kantajia

– toissijaisesti alentaa huomattavasti niille määrätyn sakon määrää

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

26 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

27 Kanteensa tueksi kantajat esittävät viisi kanneperustetta, jotka kuuluvat seuraavasti:

– sen lainvastaisuus, että Aalbertsin katsottiin emoyhtiönä olevan vastuussa rikkomisesta

– EY 81 artiklaa ei ole rikottu

– riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuun yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen ei ole osallistuttu

– asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan ja vuoden 1998 suuntaviivojen rikkominen

– asetuksen N:o 1/2003 2 artiklan sekä [EY] 81 ja [EY] 82 artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 (EUVL L 123, s. 18) 11 artiklan 2 kohdan rikkominen.

28 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoo asianmukaiseksi analysoida ensiksi toista ja kolmatta kanneperustetta.

Toinen kanneperuste, jonka mukaan EY 81 artiklaa ei ole rikottu

Asianosaisten lausumat

29 Kantajien mukaan komissio ei ole näyttänyt oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen, että Aquatisin ja Simplexin yhteydenpito niiden kilpailijoihin, mihin komissio tukeutui riidanalaisessa päätöksessä, merkitsi EY 81 artiklan rikkomista.

30 Kantajat huomauttavat tästä ensinnäkin, että Aquatisin väitetty osallistuminen rikkomiseen ajanjaksolla 25.6.2003–1.4.2004, joka todettiin riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa, perustettiin yksinomaan siihen, että se oli osallistunut Fédération française des négociants en appareils sanitaires, chauffage, climatisation et canalisations

(jäljempänä FNAS) -nimisen logistiikkatyöryhmän viiteen kokoukseen, jotka pidettiin 25.6.2003 ja 20.1.2004 välisenä aikana, sekä 16.2.2004 yhteen puhelinneuvotteluun, joka käytiin niin ikään FNAS:n puitteissa.

31 Ne korostavat ensiksi, että FNAS:n logistiikkatyöryhmän kokoukset järjestettiin ranskalaisten tukkukauppiaiden pyynnöstä, sillä nämä olivat ilmaisseet halunsa tarjota asiakkailleen aiempaa pienemmän määrän hanojen ja venttiilien kaltaisia laitteita pakkausta kohti, mikä olisi merkinnyt lisäkustannuksia ja näin ollen tuotteiden hinnannousua. Teknisten kysymysten, jotka liittyvät uuden pakkauksen käyttöön ottamiseen, ja tähän liittyvien organisatoristen kysymysten lisäksi näissä kokouksissa keskusteltiin taloudellisista kysymyksistä, jotka liittyivät hanojen ja venttiilien kaltaisten laitteiden uuteen pakkaukseen. Toisin kuin komissio väittää, näillä kokouksilla ei ollut kilpailunvastaista tavoitetta. Kantajien mukaan AFC:n havainto sen vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltamista koskevan pyynnön yhteydessä on samansuuntainen.

32 Toiseksi kantajat korostavat, että komission esittämät todisteet kilpailunvastaisen sopimuksen olemassaoloa koskevan päätelmän tueksi muodostuvat kokousten pöytäkirjoista, jotka FNAS:n logistiikkatyöryhmän edustaja on laatinut ja joita näihin kokouksiin osallistuneiden yhtiöiden edustajat eivät ole allekirjoittaneet, ja ne kiistävät niin ikään komission niistä tekemän tulkinnan.

33 Kantajien mukaan kyseisistä pöytäkirjoista ilmenee, että näkemystenvaihto FNAS:n logistiikkatyöryhmässä ei johtanut sopimuksen tekemiseen eikä siihen liittynyt minkäänlaista luottamuksellisten tietojen vaihtoa.

34 Simplexistä kantajat väittävät, että väitetty osallistuminen rikkomiseen ajanjaksolla 25.6.2003–1.4.2004 perustui vain kahteen tapahtumaan eli puhelinkeskusteluun FRA.BO:n kanssa 25.2.2004 sekä näkemystenvaihtoon Essenin (Saksa) messuilla 18.3.2004.

35 Ensinnäkin P:n (FRA.BO) ja W:n (Simplex) välisestä puhelinkeskustelusta kantajat huomauttavat, että ainoa tältä ajanjaksolta oleva asiakirja, johon komissio vetosi Simplexiä vastaan, muodostuu P:n muistikirjaan 25.2.2004 tehdyistä muistiinpanoista. Nämä muistiinpanot ovat kantajien mukaan epäselviä eikä niistä voida tehdä minkäänlaisia päätelmiä. Kyseisten muistiinpanojen sekä FRA.BO:n selitysten epäselvyys saivat kantajien mukaan komission toteamaan riidanalaisen päätöksen 511 perustelukappaleessa, että Simplexin itsenäinen maahantuoja (D) oli vahvistanut hinnankorotuksen. Tällainen tulkinta merkitsisi, että W olisi ilmoittanut P:lle 25.2.2004, D:n päättäneen korottaa hintojaan 5 prosentilla 1.3.2004 lähtien. Jos näin olisi ollut, D:n kauppapolitiikkaa koskevat tiedot olisi jo levitetty markkinoille, ei kantajien. Komission vaihtoehtoinen selitys vastineessa eli se, että ilmaisu ”D:n vahvistama” koski luultavasti W:n lausuntoa, jonka mukaan hinnankorotusta sovellettiin D:n välityksellä toteutettuun Simplexin myyntiin, osoittaa myös, että komissio ei ollut analysoinut esitettyjä tosiseikkoja ja väitteitä.

36 Toiseksi Ha:n (IBP Ltd) sekä H:n, joka on konsultti Simplexillä, ja Be:n, joka on töissä yrityksessä, välisestä keskustelusta Essenin messujen aikana 18.3.2004 kantajat väittävät, että ainoa todiste on Ha:n muistikuva siitä. Jälkimmäisen mukaan H:n ja Be:n sekä K:n (Comap) kanssa käytiin lyhyitä keskusteluja, joiden kuluessa nämä kysyivät tältä IBP:n hinnankorotusaikeista, ja tämä vastasi niihin, että IBP aikoi korottaa hintoja kuun lopussa. Ha ilmoitti myös, että hän oli jo kertonut tästä asiakkailleen, joten tiedot eivät enää olleet luottamuksellisia.

37 Kantajat väittävät tästä, että ensinnäkään Ha:n lausuntoa ei ole vahvistettu millään muilla todisteilla, ja toiseksi H ja Be kiistivät kyseisen lausunnon keskeisen näkemyksen. Jälkimmäisten lausunnot vahvistaa kantajien mukaan se, että Simplex oli jo paljon ennen 18.3.2004 päättänyt hinnankorotuksesta ja ottanut sen käyttöön ilmoittamalla siitä asiakkailleen. Kantajien mukaan H:lla tai B:llä ei näin ollen ollut minkäänlaista syytä kysellä Ha:n aikeista.

38 Lisäksi Ha:n hinnankorotushanketta koskeneessa yksipuolisessa lausunnossa, ei kantajien mukaan ole seikkoja, jotka antaisivat aihetta kuvitella, että EY 81 artiklassa tarkoitettu sopimus tai yhdenmukaistettu menettelytapa oli olemassa. Ha:n antamia tietoja ei niiden mukaan myöskään voida pitää kaupallisesti arkaluonteisina, koska ne tunnettiin jo markkinoilla.

39 Kantajat korostavat lopuksi, että muita ajanjaksoja koskevat todisteet puuttuvat. Ne viittaavat tässä yhteydessä väitettyyn yhteydenpitoon P:n sekä Comapin, Simplexin ja Aquatisin työntekijöiden välillä. Ne väittävät, että kyseessä oli ”kolme harmitonta keskustelua”, jotka eivät johtaneet minkäänlaiseen EY 81 artiklan rikkomiseen.

40 Komissio vastaa, että kun tarkastellaan todisteita salaisesta yhteistyöstä FNAS:n kokouksissa, joihin Aquatis osallistui, se perusti toteamuksensa kyseisten kokousten pöytäkirjoihin. Sen mukaan ei lisäksi ole mitään syytä epäillä näiden pöytäkirjojen luotettavuutta.

41 Simplexistä komissio toteaa, että P:n muistikirjan muistiinpanot ovat selkeitä eivätkä jätä epäilyksen sijaa sen keskustelun sisällöstä, joka käytiin tämän ja W:n välillä, eli 5 prosentin hinnankorotuksesta Kreikassa.

42 Lisäksi komissio korostaa näkemystenvaihdoista Essenin messuilla 18.3.2004, ettei yhteydenpito Ha:n ja Simplexin edustajien välillä ollut ”yksipuolista”, koska Ha täsmensi vastauksena Simplexin edustajien kysymykseen, että IBP oli suunnitellut hintojenkorotusta kuun loppuun. Lisäksi kaupalliselta näkökannalta katsottuna kyseessä olivat sen mukaan arkaluonteiset ja sangen täsmälliset tiedot soveltamispäivän osalta. Vaikka Simplex olisi jo päättänyt hinnankorotuksestaan, kuten kantajat väittävät, pyrkimys vähentää epävarmuutta sen oman toiminnan onnistumisesta markkinoilla on kuitenkin kilpailunvastaista, koska se on ristiriidassa itsenäistä käyttäytymistä markkinoilla koskevan vaatimuksen kanssa.

43 Komissio huomauttaa lopuksi, että ainoa päätelmä, joka voidaan tehdä FNAS:n kokouksia, Essenin messuja ja näkemystenvaihtoa Kreikan markkinoista koskevista todisteista, on se, että kantajat aloittivat uudelleen siihen yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisen, joka oli alkanut vuonna 1988.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

44 Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa aluksi, että selvitettäessä EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomista, komission on esitettävä nimenomaiset ja yhtäpitävät todisteet, joiden perusteella voidaan vakuuttua siitä, että väitetty rikkominen on tapahtunut (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 29/83 ja 30/83, CRAM ja Rheinzink v. komissio, tuomio 28.3.1984, Kok., s. 1679, 20 kohta). Sen, että Euroopan unionin tuomioistuimet ovat epävarmoja, on koiduttava kilpailusääntöjen rikkomista koskevan päätöksen adressaatin eduksi. Tuomioistuin ei voi todeta, että komissio on oikeudellisesti riittävällä tavalla näyttänyt kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen tapahtuneen, jos se ei ole saavuttanut täyttä varmuutta tämän kysymyksen osalta, ja näin erityisesti silloin,

kun kyse on sakkopäätökseen kohdistuvasta kumoamiskanteesta. (asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 215 kohta).

45 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on myös niin, että kaikkien komission toimittamien todisteiden ei tarvitse välttämättä täyttää näitä edellytyksiä kaikkien rikkomisen osatekijöiden osalta. Riittää, että komission esittämät seikat kokonaisvaltaisesti tarkasteltuina täyttävät nämä edellytykset (ks. yhdistetyt asiat T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00, JFE Engineering ym. v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2501, 180 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

46 On sitä paitsi tavanomaista, että kilpailunvastaisiin sopimuksiin liittyvät toimenpiteet toteutetaan vaivihkaa, että kokoukset pidetään salassa ja että niihin liittyvien asiakirjojen määrä pidetään mahdollisimman vähäisenä. Tästä seuraa, että vaikka komissio löytää asiakirjoja, jotka osoittavat nimenomaisesti toimijoiden välisen lainvastaisen yhteydenpidon, nämä asiakirjat – esimerkiksi kokousten pöytäkirjat – ovat normaalisti vain hajanaisia ja niitä on vähän, joten usein on välttämätöntä muodostaa kuva tietyistä yksityiskohdista päättelemällä. Näin ollen useimmissa tapauksissa kilpailunvastaisen menettelyn tai sopimuksen olemassaolo on pääteltävä tietyistä yhteensattumista ja seikoista, jotka yhdessä tarkasteltuina voivat muun johdonmukaisen selityksen puuttuessa olla osoitus kilpailusääntöjen rikkomisesta (yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 55–57 kohta ja yhdistetyt asiat C-403/04 P ja C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel v. komissio, tuomio 25.1.2007, Kok., s. I-729, 51 kohta).

47 Tästä on huomautettava, että sakkojen määräämättä jättämistä tai niiden lieventämistä koskevan politiikan yhteydessä annetut lausunnot ovat tärkeitä. Näillä yritysten

nimissä annetuilla lausunnoilla on merkittävä todistusarvo, koska ne merkitsevät huomattavia oikeudellisia ja taloudellisia riskejä (ks. vastaavasti edellä 45 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat JFE Engineering ym. v. komissio, tuomion 205 ja 211 kohta ja edellä 46 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel v. komissio, tuomion 103 kohta). Kartelliin osallistumisesta syytetyn yrityksen lausuntoa, jonka totuudenmukaisuuden on riitauttanut useampi muu kartelliin osallistumisesta syytetty yritys, ei kuitenkaan voida pitää riittävänä näyttönä jälkimmäisten yritysten toteuttamasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, jos sen tukena ei ole muita todisteita (ks. edellä 45 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat JFE Engineering ym. v. komissio, tuomion 219 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Nyt käsiteltävässä asiassa komission moittiman toiminnan olemassaoloa eli FNAS:n kokouksiin osallistumista, yhteydenpitoa erään kantajan työntekijän ja FRA.BO:n edustajan välillä sekä yhteydenpitoa Essenin messujen aikana ei ole kiistetty. Kantajat kiistävät sen sijaan tämän toiminnan kilpailunvastaisen luonteen, joka on ehdoton edellytys EY 81 artiklan rikkomisen toteamiseksi.

49 Näin ollen on määritettävä, onko toiminta, joka todettiin komission maaliskuussa 2001 tekemien tarkastusten jälkeen, luokiteltava kilpailunvastaiseksi yhteydenpidoksi.

50 Simplexistä on muistutettava, että komissio hyväksyi kaksi tapahtumaa Simplexiä vastaan katsoakseen tämän osallistuneen riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa moitittuun rikkomiseen 25.6.2003–1.4.2004 (jäljempänä riidanalainen ajanjakso) eli P:n (FRA.BO) ja W:n (Simplex) välisen yhteydenpidon puhelimitse vuoden 2004 ensimmäisen puoliskon aikana sekä tapaamisen Essenin messuilla 18.3.2004.

51 Riidanalaisen päätöksen 511 perustelukappaleen mukaan W ilmoitti huhtikuussa 2004 FRA.BO:lle mahdollisesta 5 prosentin hinnankorotuksesta Kreikan markkinoilla. W pyysi sen mukaan FRA.BO:ta ottamaan häneen yhteyttä tästä korotuksesta sopimiseksi. Ennen tätä yhteydenottoa 25.2.2004 käydyn puhelinkeskustelun aikana W ilmoitti P:lle, että 5 prosentin hinnankorotus tulisi voimaan 1.3.2004. Simplexin kreikkalainen maahantuoja D vahvisti tämän korotuksen.

52 Aluksi on todettava, ettei komission päätelmää, jonka mukaan Simplex osallistui kartelliin koko riidanalaisen ajanjakson ajan, tue mikään todiste vuoden 2003 osalta. Komissio tukeutui nimittäin yksinomaan aiemmin mainittuihin tapahtumiin, jotka liittyvät kaikki vuoteen 2004.

53 FRA.BO:n vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltamista koskevasta pyynnöstä, joka esitetään tiivistetysti riidanalaisen päätöksen 506 perustelukappaleessa, ilmenee toki tämän todenneen, että komission tarkastusten jälkeen kilpailijoiden kesken vaihdettiin edelleen arkaluonteisia tietoja erityisesti kahdenkeskisesti. FRA.BO toteaa muun muassa, että ”tätä yhteydenpitoa käytiin usean henkilön ja erityisesti [W:n] (IMI/Aalberts) ja Comapin [L:n] kanssa”.

54 On kuitenkin huomattava, ettei FRA.BO esittänyt asiakirjatodisteita, jotka osoittaisivat, että Simplex oli käynyt toistuvasti puhelinkeskusteluja edustajiensa kanssa. P:n ja B:n (FRA.BO) puhelutiedoissa, jotka koskevat vuosia 2002–2004 ja jotka on liitetty FRA.BO:n väitetiedoksiantoon antamaan vastaukseen, ei mainita W:n nimeä.

55 Seuraavaksi on todettava, että P:n (FRA.BO) vuoden 2004 muistikirjassa on joitakin käsin kirjoitettuja muistiinpanoja, joista vain tietyt koskevat Simplexiä, toisin sanoen ne, jotka koskevat puhelimitse tehtyä yhteydenottoa W:hen 25.2.2004. Tässä

yhteydessä on todettava, että riidanalaisessa päätöksessä komissio viittasi W:n ja P:n väliseen yhteydenpitoon, joka olisi käyty huhtikuun lopussa, luultavasti 29.4.2004. Jos jätetään huomiotta se, että tämä väitetty yhteydenpito käytiin komission riidanalaisessa päätöksessä hyväksymän rikkomisen päättymispäivän jälkeen, on todettava, etteivät kyseiset käsin kirjoitetut muistiinpanot osoita, että kyseessä oli yhteydenpito W:n kanssa. Lisäksi jos oletetaan, että kyseessä oli yhteydenpito W:n kanssa, käsin kirjoitetut muistiinpanot eivät osoita, että tämä olisi ilmoittanut Kreikan markkinoita koskevasta hinnankorotuksesta.

56 On nimittäin ilmeistä, että FRA.BO sekoitti keskenään erinäisiä käsin kirjoitettuja muistiinpanoja vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltamista koskevan pyyntönsä yhteydessä. Tältä osin FRA.BO:n alkuperäisistä, 14.7.2004 päivätyistä huomautuksista ilmenee sen todenneen, että IMI:n johtaja W oli ilmoittanut sille huhtikuun 2004 lopussa mahdollisesta hinnankorotuksesta Kreikan markkinoilla ja että W oli pyytänyt sitä keskustelemaan tästä monta päivää myöhemmin sopimuksen tekemiseksi (mettersi d'accordo). Viittaus sopimuksen tekemiseen löytyy P:n muistikirjan sisältämien muistiinpanojen kolmannesta osasta eli siitä, joka koskee puhelinkeskustelua 29.4.2004 yksinomaan yhtäältä B:n ja toisaalta Hu:n kanssa, ja sopimuksen tekeminen olisi pitänyt sijoittaa toimittaja-asiakassuhteen yhteyteen (Aquatis / Raccord Orléanais – FRA.BO).

57 Kirjelmässään, joka on päivätty 25.1.2005, FRA.BO muutti kantaansa ja totesi, että W:n ja P:n välinen puhelinkeskustelu käytiin 25.2.2004, ja sen kuluessa keskusteltiin hinnankorotuksesta Kreikan markkinoilla. W oli myös ilmoittanut, että 5 prosentin hinnankorotus oli vahvistettu 1.3.2004 lukien D:n osalta.

58 Väitetiedoksiannon 508 kohdasta ilmenee kuitenkin, ettei komissio ottanut huomioon sekaannusta, joka oli syntynyt edellä 55 ja 56 kohdassa tarkoitettujen käsin kirjoitettujen muistiinpanojen kolmen eri osan välillä. Huolimatta kantajien tätä sekaannusta koskevista huomautuksista niiden vastauksessa väitetiedoksiantoon komissio

ei myöskään korjannut tätä virhettä riidanalaisen päätöksen 511 perustelukappaleessa muutamia pieniä muutoksia lukuun ottamatta (ks. edellä 51 kohta).

59 Näin ollen on todettava, että ainoa todiste Simplexin ja FRA.BO:n välisestä yhteydenpidosta riidanalaisen ajanjakson aikana ovat ne 25.2.2004 päivätyt käsin kirjoitetut muistiinpanot P:n (FRA.BO) muistikirjassa, jotka mainittiin riidanalaisen päätöksen 511 perustelukappaleessa, joka sisältää seuraavan maininnan: ”Puhunut [W:lle] [D] vahvistanut x korotuksen Kreikassa + 5 1.3.2004 lukien.”

60 Tästä on todettava, että 25.2.2004 päivätyt käsin kirjoitetut muistiinpanot osoittavat, että kyseisenä päivänä todella vaihdettiin näkemyksiä hinnoista. Nämä käsin kirjoitetut muistiinpanot eivät kuitenkaan osoita selkeästi sen henkilön henkilöllisyyttä, joka päätti korottaa hintoja. Ei ole pois suljettua, että kyseessä oli Simplexin itsenäinen maahantuoja (D), joka päätti korottaa hintojaan 5 prosenttia 1.3.2004 lukien.

61 Koska yhteydenpidosta W:n kanssa on todisteena vain edellä 59 kohdassa mainittuja tiettyjä käsin kirjoitettuja muistiinpanoja P:n muistikirjassa, pelkästään niiden perusteella ei voida osoittaa Simplexin osallisuutta nyt käsiteltävässä asiassa moitittuun rikkomiseen. Ei nimittäin voida sulkea pois sitä, että tätä yhteydenpitoa voidaan pitää yksittäisenä tapahtumana. Pelkästään näillä muistiinpanoilla ei myöskään voida osoittaa Simplexin osallistumista kartelliin vuonna 2003, kuten edellä jo todettiin.

62 Kun tarkastellaan toista Simplexiä vastaan hyväksyttyä tapahtumaa, eli Ha:n (IBP) ja Simplexin kahden edustajan tapaamista Essenin messuilla 18.3.2004, johon vedotaan riidanalaisen päätöksen 520 perustelukappaleessa, Ha:n 28.11.2005 päivätystä lausunnosta, joka esitetään AFC:n väitetiedoksiantoon antaman vastauksen liitteenä ja jota sittemmin korjattiin tapahtuman päivämäärän osalta (messut pidettiin maaliskuussa 2004 eikä vuonna 2002, kuten vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltamista

koskevassa pyynnössä oli mainittu), ilmenee, että tämä oli vastannut IBP:n hintoja koskevaan kysymykseen. Ha totesi muistavansa, että hän oli käynyt lyhyen keskustelun H:n ja B:n (Simplex) kanssa ja toisen K:n kanssa. Hän antoi tästä seuraavan lausunnon:

”He kysyivät minulta, mitä IBP Deutschland aikoi tehdä hintojen suhteen, ja kerroin heille, että aioimme korottaa hintoja kuun lopussa. Korotus johtui kasvaneita raaka-ainekustannuksista. Keskustelua korotuksen suuruudesta tai voimaantuloajankohdasta ei käyty, vaan ainoastaan siitä, että se tehtäisiin. Kuvittelin jo siihen mennessä kertoneeni asiakkaille, että korotus olisi odotettavissa, joten kyseiset tiedot eivät olleet enää luottamuksellisia. Huhuja oli saattanut liikkua, ja tämä on voinut saada heidät kysymään minulta erikseen hinnankorotuksesta. He eivät olisi kyenneet vahvistamaan tätä yksinomaan pyytämällä asiakkailta jäljennöstä IBP Deutschlandin virallisesta hinnankorotuskirjeestä, koska se julkaistiin vasta 30.3.2004. – –”

63 On kuitenkin huomattava, että kantajat kiistävät kilpailunvastaisen yhteydenpidon olemassaolon. Ne esittivät tästä hallinnollisessa menettelyssä kaksi lausuntoa, jotka ovat ristiriidassa Ha:n lausunnon kanssa.

64 Kantajat esittivät H:n lausunnon, jossa tämä totesi seuraavaa:

”Muistan tavanneeni [Ha:n] Woesten näyttelyosastolla ja puhuneeni lyhyesti hänen kanssaan. En missään tapauksessa tiedustellut häneltä IBP Deutschlandin mahdollisista hinnankorotuksista. Muistaakseni [Ha] ei myöskään kertonut oma-aloitteisesti tällaisesta hinnankorotuksesta.”

65 Kantajat esittivät myös Be:n lausunnon, ja tämä selitti, että vaikka hän ei enää muistanut varmasti tavanneensa Ha:ta kyseisillä messuilla, hän ei kuitenkaan voinut sulkea pois tavanneensa tämän, vaikka hänellä ei ollut minkäänlaista muistikuvaa siitä, että hän olisi puhunut nimenomaisesti hinnoista.

66 Tässä yhteydessä on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltamista koskevan pyynnön yhteydessä esitetty lausunto ei itsessään riitä todisteeksi, jos lausunnon paikkansapitävyys on kiistetty (ks. edellä 47 kohta).

67 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo tässä yhteydessä, että Ha:n lausunto – toisin kuin komissio väitti suullisessa käsittelyssä – ei ole uskottavampi kuin H:n ja B:n, jotka ovat yhden kantajan kaksi edustajaa, lausunnot. Kun on kyse näiden messujen tapahtumista, se, että sekä IBP:llä että IMI:n entisillä tytäryhtiöillä oli menneisyydessä kilpailunvastainen asenne, jota kuvaa hintoja koskenut näkemystenvaihto, ei riitä antamaan enemmän arvoa Ha:n lausunnolle kuin lausunnoille, joihin kantajat tukeutuivat. Näin ollen on katsottava, että muiden seikkojen puuttuessa IBP:n edustajan ja kantajien kahden edustajan välisen yhteydenpidon väitetysti kilpailunvastaista luonnetta ei ole osoitettu oikeudellisesti riittävällä tavalla.

68 Edellä esitetystä seuraa, että Simplexin osallistumista EY 81 artiklan rikkomiseen riidanalaisella ajanjaksolla ei ole näytetty oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen.

69 Näin ollen riidanalaisen päätöksen 1 artikla on kumottava siltä osin kuin komissio totesi siinä Simplexin osallistuneen yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen riidanalaisena ajanjaksona.

70 Kysymystä Aquatisin väitetystä rikkomiseen osallistumisesta on unionin yleisen tuomioistuimen mukaan asianmukaista tutkia kolmannen kanneperusteen yhteydessä.

Kolmas kanneperuste, joka koskee sitä, että riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuun yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun rikkomiseen ei osallistuttu

Asianosaisten lausumat

71 Kantajat väittävät, että komissio ei näyttänyt toteen sellaisen yhtenä kokonaisuutena pidettävän, monitahoisen ja jatketun rikkomisen olemassaoloa, joka jatkui vuoden 2001 tarkastusten jälkeen, että se ei kyennyt osoittamaan Aquatisin toiminnan ja ”rajoittavan kokonaisjärjestelmän” välisen objektiivisen yhteyden olemassaoloa ja että se ei näyttänyt toteen, että Aquatis tiesi tällaisen järjestelmän olemassaolosta tai että sen olisi pitänyt tietää siitä.

72 Kantajat huomauttavat, että maaliskuussa 2001 komission tarkastukset päättivät kokoukset, joita kutsuttiin nimellä ”Super EFMA” ja joita oli järjestetty ennen tai jälkeen European Fittings Manufacturers Associationin (EFMA eli putken liittimien valmistajien eurooppalainen yhdistys) kokouksia, sekä ”pitkäkestoisen kartellin”. Komissio kuitenkin uskoi niiden mukaan itsepintaisesti edelleen, että Raccord Orléanais (josta tuli sittemmin Aquatis) oli rikkonut EY 81 artiklaa vuoden 2003 kesäkuusta 1.4.2004 saakka. Komission mukaan FRA.BO:n mainitsema yhteydenpito osoitti, että yhtenä kokonaisuutena pidettävä, monitahoinen ja jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen ei ollut päättynyt.

73 Tässä yhteydessä kantajat muistuttavat, että turvautumalla yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen poiketaan säännöstä, jonka mukaan komission on näytettävä toteen se nimenomainen tapa, jolla yritys on osallistunut rikkomiseen. Tämä, kuten mikä tahansa poikkeaminen keskeisestä säännöstä, edellyttää suppeaa tulkintaa. Nyt käsiteltävässä asiassa komission hyväksymä näkökulma on kantajien mukaan ristiriidassa syyttömyysolettaman kanssa, koska se johtaa tilanteeseen, jossa kaikenlainen ilmeisen itsenäinen yhteydenpito kilpailijoiden välillä rinnastetaan yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen.

74 Ne mainitsevat myös tapaukset, jotka johtivat asiassa T-295/94, Buchmann vastaan komissio, 14.5.1998 annettuun tuomioon (Kok., s. II-813, 121 kohta) ja yhdistetyissä asioissa T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. vastaan komissio, 20.4.1999 annettuun tuomioon (Kok., s. II-931, 773 kohta). Kantajien mukaan näistä seuraa, että komission olisi ensinnäkin pitänyt osoittaa, mistä ”yhteinen järjestelmä” muodostui ja missä määrin se todella pidettiin voimassa vuoden 2001 tarkastusten jälkeen. Ne toteavat seuraavaksi, että komission olisi pitänyt osoittaa kantajien toiminnan liittyneen tähän ”yhteiseen järjestelmään”, ja lopuksi, että komission olisi pitänyt näyttää toteen, että Aquatis tiesi tai saattoi todennäköisesti tietää, että se osallistui toiminnallaan yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, joka oli alkanut ennen komission tarkastuksia.

75 Kantajat väittävät ensinnäkin, että yhtenä kokonaisuutena pidettävän, monitahoisen ja jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen rakenne ja täytäntöönpano sekä vuoden 2001 jälkeiset tapahtumat ovat täysin erilaiset.

76 ”Super EFMA -kartellille”, sellaisena kuin sen väitetään toimineen ennen vuoden 2001 tarkastuksia, oli kantajien mukaan tyypillistä kolmitasoinen organisaatio (eli se toimi yleiseurooppalaisella, kansallisella tai alueellisella ja kahdenkeskisellä tasolla), ja se koski näkemystenvaihtoa sekä sopimuksia hintarakenteista ja hintaluetteloista

tietyillä markkinoilla. Tähän liittyi yhteensä 27 kuparisten hanojen ja venttiilien kaltaisten laitteiden valmistajaa 13 jäsenvaltiossa, ja näistä kolme (IBP, IMI ja Comap) olivat vastuussa niin kutsuttujen Super EFMA -kokousten järjestämisestä ja johtamisesta. Lisäksi nämä kokoukset pidettiin paitsi ennen EFMA:n kokouksia myös aina markkinoiden kehityksen sitä edellyttäessä.

77 Sen sijaan väitettyä yhtenä kokonaisuutena pidettävän, monitahoisen ja jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen jatkamista maaliskuun 2001 ja huhtikuun 2004 välisellä ajanjaksolla luonnehtivat komission mukaan puhelimitse käyty yhteydenpito AFC:n ja FRA.BO:n sekä Comapin ja FRA.BO :n välillä, kolme puhelua ”Aalbertsiin ja FRA.BO:hon kuuluvien yhtiöiden” välillä, kolme kahdenkeskistä yhteydenpitoa Comapin ja FRA.BO:n välillä, kaksi kahdenkeskistä yhteydenpitoa messuilla maaliskuussa 2004 IBP:n ja Simplexin sekä IBP:n ja Comapin välillä sekä FNAS:n logistiikkatyöryhmän kokoukset, jotka koskivat tuotteiden pakkauksia ja joihin oli kutsuttu Ranskan hanojen ja venttiilien kaltaisten laitteiden valmistajat.

78 Kantajat kiistävät, että edellä mainittu yhteydenpito sekä tietyt Ranskan tukkukauppiaiden kokoukset osoittaisivat oikeudellisesti riittävällä tavalla yhtenä kokonaisuutena pidettävän, monitahoisen ja jatketun EY 81 artiklan rikkomisen olemassaolon ja että tämä ”oletettu rikkominen” muodostaisi saman rikkomisen, johon syyllistyttiin ennen komission tarkastuksia. Ne korostavat tässä yhteydessä, että useat yritykset, IMI mukaan lukien, olivat päättäneet osallistumisensa ”oletettuun rikkomiseen” komission tarkastusten jälkeen, kuten komissio oli osoittanut. Sitä paitsi alalla tehtiin täydellinen rakenneuudistus vuonna 2003. Lisäksi useimmat ”korkean tason” kokousten, joihin kuuluivat esimerkiksi ennen komission tarkastuksia pidetyt kokoukset, järjestämiseen ja toimintaan osallistuneista tärkeimmistä henkilöistä eivät osallistuneet oletetun kilpailunvastaisen yhteydenpidon järjestämiseen ja toimintaan kyseisten tarkastusten jälkeisenä ajanjaksona. Kuparisten hanojen ja venttiilien kaltaisten laitteiden alan kartellissa ei olisi myöskään ollut mitään järkeä, ellei se olisi koskenut kaikkia jäsenvaltioita, mistä ei ollut kyse vuoden 2001 jälkeen siitä riippumatta,

miten riidanalaisen päätöksen 566 perustelukappaleessa mainittuja seikkoja luetaan tai tulkitaan.

79 Toiseksi siinä tapauksessa, että unionin yleinen tuomioistuin katsoo komission onnistuneen näyttämään toteen, että kartellin yleinen järjestelmä pidettiin voimassa maaliskuun 2001 jälkeen, kantajat väittävät, ettei komissio osoittanut, että Aquatisin toiminta liittyi tähän järjestelmään.

80 Kolmanneksi kantajat väittävät, ettei komissio ole myöskään osoittanut, että Aquatis tiesi tai että sen olisi pitänyt tietää, että solmiessaan yhteyksiä kilpailijoiden kanssa FNAS:n kokousten yhteydessä se liittyi Super EFMA -kartelliin. Riidanalaisessa päätöksessä komissio tyytyi niiden mukaan toteamaan, että kantajille oli kerrottu tarkastuksista, mitä nämä eivät kiistä. Kantajat kuitenkin korostavat, että elokuussa 2002, kun Aalberts hankki koko IMI:n putken liittimien valmistus- ja jakelutoiminnan, se varmistui siitä, että IMI ja sen tytäryhtiöt, joihin kuuluivat muun muassa Raccord Orléanais (joka kuuluu nyt Aquatisiin) ja R. Woeste & Co. Yorkshire (joka kuuluu nyt Simplexiin), olivat todella päättäneet rikkomiseen osallistumisen.

81 Komissio vastaa, että se selitti riidanalaisessa päätöksessä pitkästi, miksi nyt käsiteltävässä asiassa oli kyse yhtenä kokonaisuutena pidettävästä kilpailusääntöjen rikkomisesta ensiksi vuoteen 2001 saakka (riidanalaisen päätöksen 559–563 perustelukappale) ja sitten vuoden 2001 jälkeen (riidanalaisen päätöksen 564–591 perustelukappale). Täsmällisemmin sanottuna riidanalaisen päätöksen 564–597 perustelukappaleessa tarkastellaan sen mukaan erittäin yksityiskohtaisesti rikkomisen jatkamista. Komissio lisää, ettei voi olla epäilystä siitä, että kantajien toiminnalla oli vuoden 2001 jälkeisellä ajanjaksolla sama kilpailunvastainen tarkoitus kuin muiden kokonaiskartelliin osallistuneiden yritysten toiminnalla.

82 Lisäksi edellytys, jonka mukaan kantajat ”tiesivät tai niiden oli väistämättä tiedettävä, että salainen yhteistyö, johon ne osallistuivat, kuului kokonaissuunnitelmaan” ja jonka mukaan ne ”olivat tietoisia muiden osallistujien kilpailusääntöjä rikkovasta toiminnasta tai ne saattoivat kohtuudella ennakoida tämän ja ne olivat valmiita hyväksymään riskin”, täyttyy komission mukaan. Komissio muistuttaa tässä yhteydessä, että se katsoi Aalbertsin olevan vastuussa kahden tytäryhtiönsä eli Aquatisin ja Simplexin, jotka ovat Raccord Orléanais'n ja R. Woeste & Co. Yorkshiren oikeudellisia seuraajia, toiminnasta, jonka tietyt toimijat olivat jo osallistuneet yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen ennen tarkastuksia.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

83 Ensiksi on tutkittava, jatketaanko toiminnalla, joka muodostuu moititusta kilpailusääntöjen rikkomisesta komission maaliskuussa 2001 tekemien tarkastusten jälkeen, yhtenä kokonaisuutena pidettävää, monitahoista ja jatkettua toimintaa.

84 Jos tähän vastataan myöntävästi, on selvitettävä, kuuluuko Aquatisin FNAS:n kokouksiin osallistuminen tähän yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun rikkomiseen.

85 Kun otetaan huomioon edellä 68 ja 69 kohdassa tehty päätelmä Simplexistä, kolmannen kanneperusteen tutkiminen on nimittäin merkityksellistä ainoastaan Aquatisin osalta.

86 Yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen käsite koskee tilannetta, jossa useat yritykset ovat osallistuneet rikkomiseen, joka muodostuu jatkuvasta toiminnasta,

jolla on yksi taloudellinen tavoite eli kilpailun vääristäminen, tai yksittäisistä rikkomisista, joita yhdistävät sama tarkoitus (kaikilla osatekijöillä sama tarkoitus) ja samat subjektit (samat yritykset, jotka ovat tietoisia yhteiseen tarkoitukseen osallistumisesta) (ks. asia T-53/03, BPB v. komissio, tuomio 8.7.2008, Kok., s. II-1333, 257 kohta). Tämän tulkinnan oikeellisuutta ei voida kiistää sillä perusteella, että yksi tai useampi osatekijä kyseisestä useiden toimenpiteiden sarjasta tai jatkuvasta toiminnasta voisi sellaisenaankin merkitä EY 81 artiklan rikkomista (edellä mainittu asia BPB v. komissio, tuomion 252 kohta).

87 Kun eri toimenpiteet kuuluvat ”kokonaissuunnitelmaan”, koska niiden yhteisenä tavoitteena on kilpailun vääristäminen yhteismarkkinoiden sisällä, komissiolla on oikeus kohdistaa vastuu näistä toimenpiteistä sen mukaan, miten yritykset ovat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen kokonaisuutena arvioituna (edellä 46 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 258 kohta).

88 On myös täsmennettävä, ettei saman tavoitteen käsitettä voida määrittää yleisellä viittauksella kilpailun vääristymiseen markkinoilla, joita rikkominen koskee, koska vaikutus kilpailuun muodostaa tavoitteena tai vaikutuksena olennaisen tekijän kaikessa toiminnassa, joka kuuluu EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Saman tavoitteen tällainen määritelmä uhkaa evätä yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatketun kilpailusääntöjen rikkomisen käsitteeltä osan sen merkitystä, koska siitä seuraa se, että useat toiminnat, jotka koskevat talouden alaa ja jotka on kielletty EY 81 artiklan 1 kohdassa, pitäisi systemaattisesti luokitella yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen osatekijöiksi. Näin ollen eri toimien luokittelemiseksi yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi rikkomiseksi on selvitettävä, täydentävätkö ne toisiaan siinä mielessä, että kunkin niistä tarkoituksena on vastata yhteen tai useampaan tavanomaisen kilpailun seuraukseen ja myötävaikuttavatko ne vuorovaikutuksen kautta niiden toteuttajien haluamien kilpailunvastaisten vaikutusten toteuttamiseen sellaisen kokonaissuunnitelman puitteissa, jolla on yksi ainoa tavoite. Tässä on otettava huomioon kaikki seikat, joilla voidaan osoittaa tällainen yhteys tai kyseenalaistaa se, esimerkiksi soveltamisajanjakso, sisältö (käytetyt menetelmät mukaan lukien) ja vastaavasti asianomaisten

eri toimien tavoite (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-101/05 ja T-111/05, BASF ja UCB v. komissio, tuomio 12.12.2007, Kok., s. II-4949, 179–181 kohta).

89 Voidakseen osoittaa yrityksen osallistuneen kilpailunvastaiseen sopimukseen komission on lisäksi näytettävä toteen, että kyseinen yritys aikoi omalla toiminnallaan myötävaikuttaa kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoittelemiseen ja että yritys tiesi muiden samoihin päämääriin pyrkivien yritysten suunnittelemasta tai toteuttamasta konkreettisesta toiminnasta tai että se saattoi kohtuudella ennakoida sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin (asia C-49/92 P, komissio v. Anic Partecipazioni, tuomio 8.7.1999, Kok., s. I-4125, 87 kohta).

90 Lopuksi on todettava, että sillä, ettei yritys ole osallistunut kaikkiin kartellin osatekijöihin, ei ole merkitystä näytettäessä toteen kilpailusääntöjen rikkomista sen osalta. Tämä seikka on otettava huomioon ainoastaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta arvioitaessa ja mahdollisesti sakon määrää määritettäessä (edellä 46 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 86 kohta).

91 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava maaliskuuta 2001 edeltävän ajanjakson osalta, että riidanalaisen päätöksen mukaan kartelli muodostui sellaisen monen- ja kahdenkeskisen yhteydenpidon säännöllisestä järjestämisestä usean vuoden ajan kilpailevien tuottajien välillä, jonka tavoitteena oli sellaisten lainvastaisten käytäntöjen perustaminen, joiden tarkoituksena oli järjestää keinotekoisesti putken liittimien markkinoiden toiminta muun muassa hintojen suhteen.

92 Riidanalaisen päätöksen mukaan kokonaiskartellin puitteissa pidettiin kokouksia ja käytiin muuta kilpailunvastaista yhteydenpitoa yleiseurooppalaisesti ja kansallisesti, koska kullakin maalla oli oma hintojenkoordinointimenettelynsä ja omat paikalliset järjestelynsä, joilla täydennettiin Euroopan tasolla toteutettuja järjestelyjä (riidanalaisen päätöksen 129, 140 ja 559 perustelukappale).

93 Kartellin toiminta perustui nimittäin ensinnäkin ”korkean tason” kokouksiin, jotka koskivat useiden maiden strategiaa ja hintoja, toiseksi kokouksiin, jotka koskivat yksinomaan yhtä tai useaa kansallista aluetta ja joiden tarkoituksena oli usein panna täytäntöön ylemmällä tasolla tehtyjä päätöksiä, ja kolmanneksi kahdenvälisiin keskusteluihin (riidanalaisen päätöksen 147 perustelukappale).

94 Riidanalaisen päätöksen mukaan kilpailunvastaisia järjestelyjä tehiin ennen British Plumbing Fittings Manufacturers Associationin (BPFMA eli Yhdistyneen kuningaskunnan putkitarvikkeiden valmistajien yhdistys) kokouksia, EFMA:n kokouksia, ad hoc -kokouksia ja muiden yhdistysten kokouksia sekä messuilla pidettyjä kokouksia sekä niiden aikana tai niiden jälkeen (riidanalaisen päätöksen 140 ja 141 perustelukappale).

95 ”Korkean tason” kokouksia järjestettiin yleisesti EFMA:n kokousten johdosta kunkin vuoden keväällä ja syksyllä. Syksyn kokouksissa keskusteltiin yleisesti hintojen vahvistamisesta, kun taas kevään kokousten tarkoituksena oli pikemminkin edellisenä vuonna sovittujen hintojen soveltamiskehityksen seuranta (riidanalaisen päätöksen 148 perustelukappale).

96 Hinnankorotuksia koskevat keskustelut johtivat riidanalaisen päätöksen mukaan yleensä sopimukseen, joka koski korotuksen tasoa sekä tapaa, jolla korotusta oli

sovellettava, ja niillä pyrittiin määrittämään täytäntöönpanopäivät sekä yritys, joka tekisi aloitteen korotuksesta ja joka oli usein asianomaisten maantieteellisten markkinoiden markkinajohtaja (riidanalaisen päätöksen 149 ja 159 perustelukappale).

97 Kokoukset koskivat myös luottoehtoja ja alennuksia, asiakasryhmiä ja hinnaneroja, asiakkaiden jakamista toimittajien välillä, kartellin sisällä saavutettujen määrien ja hintojen korotuksia tai laskua koskevien tietojen jakamista, keskusteluja ristiinjakelusta, kartellin yhden jäsenen valituksia muista sekä valmistajiin tai jakelijoihin, jotka eivät olleet kartellin jäseniä, kohdistuvaa koordinaatiota ja yhdenmukaistettuja tarjouksia tarjouspyyntöihin vastaamiseksi (riidanalaisen päätöksen 161 perustelukappale).

98 ”Korkean tason” kokouksiin osallistuivat riidanalaisen päätöksen mukaan toimitusjohtajat, kaupalliset johtajat tai myyntijohtajat sekä tietyt muut kaupalliset vastuuhenkilöt, ja siinä täsmennettiin, että IMI, IBP ja Comap olivat aina edustettuina tämäntyyppisissä kokouksissa (riidanalaisen päätöksen 156 perustelukappale).

99 ”Korkean tason” kokousten jälkeen pidettiin yksityiskohtaisempia kokouksia kansallisesti. Ne koskivat ”korkean tason” päätösten ja kokousten valmistelua ja täytäntöönpanoa. Riidanalaisen päätöksen mukaan kansallisen tason kokousten osallistujat olivat yleensä kaupallisia johtajia tai myyntijohtajia tai tiettyjä muita paikallisia kaupallisia vastuuhenkilöitä, jotka kertoivat ”korkean tason” kokousten osallistujille hinnanmuutosten onnistumisesta tai epäonnistumisesta ja markkinatilanteesta (riidanalaisen päätöksen 157 perustelukappale).

100 Myös kahdenkeskisiä kokouksia ja suurempia epävirallisia kokouksia järjestettiin.

101 Maaliskuun 2001 jälkeiselle moititulle toiminnalle oli riidanalaisen päätöksen mukaan tyypillistä myös yhteydenpito ammatillisten yhdistysten puitteissa (FNAS:n kokoukset), kahdenkeskinen yhteydenpito, joka koski kilpailutekijöitä, sekä messujen aikainen yhteydenpito (Essenin messut) (riidanalaisen päätöksen 599–602 perustelukappale).

102 On toki kiistatonta, että maaliskuun 2001 jälkeisellä ajanjaksolla kartellia luonnehti rakenteellisesti sangen joustava ”organisointi”, ja se muodostui lähinnä kahdenkeskisestä ad hoc -yhteydenpidosta. Myöskään ”korkean tason” strategian koordinointia ja näin ollen yleiseurooppalaisella tasolla tehtyjen päätösten täytäntöönpanoa kansallisesti ei ollut.

103 On myös kiistatonta, että kartellin osallistujien lukumäärä oli yhdeksän ennen maaliskuun 2001 tarkastuksia ja se laski neljään niiden jälkeen, kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee.

104 Lopuksi on todettava, että vaikka ennen vuotta 2001 kartellin soveltamisala oli yleiseurooppalainen ja se kattoi 13 maata, osallistujien kilpailusääntöjen vastainen toiminta rajoittui vuoden 2001 jälkeen Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan ja Italian markkinoihin, eikä niiden välillä ollut ilmeistä yhteyttä.

105 Koska kilpailunvastaisten menettelytapojen tarkoitus eli liittimien hinnoista sopiminen ei muuttunut, se, että näiden menettelytapojen tietyt ominaispiirteet tai intensiteetti muuttuivat, ei ole ratkaisevaa. Tässä yhteydessä on todettava olevan todennäköistä, että komission tarkastusten jälkeen kartelli ei ollut muodoltaan yhtä organisoitunut kuin ennen ja sen toiminta oli intensiteetiltään vaihtelevampaa. Se, että kartellilla voi olla intensiteetiltään vaihtelevia toiminta-ajanjaksoja, ei kuitenkaan merkitse, että sen voitaisiin katsoa päättyneen.

106 Komissio katsoi näin ollen perustellusti, että kartellia jatkettiin sen maaliskuussa 2001 tekemien tarkastusten jälkeen, ja päätteli, että yhtenä kokonaisuutena pidettävä, monitahoinen ja jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen oli olemassa.

107 Näin ollen on tutkittava, osallistuiko Aquatis tähän yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumalla kokouksiin, jotka pidettiin FNAS:n logistiikkatyöryhmän puitteissa hanojen ja venttiilien kaltaisten laitteiden uuden pakkauksen käyttöön ottamiseksi, ja täsmällisemmin sanottuna keskustelemalla tähän liittyvistä kustannuksista.

108 On muistutettava, että riidanalaisessa päätöksessä komissio moitti Aquatista siitä, että tämä oli osallistunut riidanalaisena ajanjaksona yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, joka kattoi koko yleiseurooppalaisiksi kutsutut markkinat ja joka kuvattiin kyseisen päätöksen 1 artiklassa.

109 Kuten edellä 101 kohdasta ilmenee, yhtenä kokonaisuutena pidettävän, monitahoisen ja jatketun rikkomiseen muodostivat maaliskuun 2001 jälkeen kahdenkeskinen yhteydenpito, yhteydenpito messuilla sekä yhteydenpito FNAS:n kokousten puitteissa hintojen koordinoimiseksi.

110 Tässä yhteydessä on kiistatonta, että Aquatis osallistui riidanalaisella ajanjaksolla yksinomaan FNAS:n kokouksiin eikä rikkomisen kahteen muuhun osaan. On myös huomattava, että Aquatisin osallistuminen FNAS:n kokouksiin, joilla oli sama tavoite kuin yhtenä kokonaisuutena pidettävän, monitahoisen ja jatketun rikkomisen kahdella muulla osalla eli hintojen koordinointi, ei yksinään riitä päättelemään, että se osallistui kyseessä olevaan rikkomiseen, jollei osoiteta, että se tiesi tai että sen oli väistämättä tiedettävä, että yhtäältä sen toiminta kuului kokonaissuunnitelmaan ja toisaalta tämä kokonaissuunnitelma kattoi kaikki kartellin osatekijät (ks. vastaavasti edellä 89 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Partecipazioni, tuomion 83 kohta

sekä yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimentieries CBR ym. v. komissio, tuomio 15.3.2000, Kok., s. II-491, 4027 ja 4112 kohta).

111 Nyt käsiteltävässä asiassa on näin ollen selvitettävä, tiesikö Aquatis FNAS:n kokouksiin osallistuessaan tai oliko sen väistämättä tiedettävä, että se liittyi yleiseurooppalaisen kartellin osallistujien joukkoon. On nimittäin niin, että ainoastaan, jos osoitetaan, että Aquatis tiesi rikkomisen muodostavien kahden muun osatekijän olemassaolosta, sen osallistumista Ranskan markkinoita koskevaan sopimukseen voidaan pitää ilmaisuna sen liittymisestä todettuun rikkomiseen.

112 On kuitenkin todettava, ettei komissio ole osoittanut, että FNAS:n kokouksiin osallistuessaan Aquatis tiesi muiden yritysten kilpailunvastaisesta toiminnasta tai että se saattoi kohtuudella ennakoida tämän ja että sen toiminta siis kuului kokonaissuunnitelmaan, joka kattoi todetun kartellin kaikki osatekijät.

113 Osoittaakseen, että Aquatis tiesi todetun rikkomisen osatekijöistä, komissio viittasi yksinomaan siihen, että Aquatis oli osallistunut kartelliin vuodesta 1991 maaliskuuhun 2001. Tällainen seikka ei kuitenkaan riitä osoittamaan, että Aquatis liittyi uudelleen kartelliin.

114 Tästä on todettava ensinnäkin, että kun Aquatis oli IMI:n eli sen entisen emoyhtiön määräysvallassa, se päätti osallistumisensa rikkomiseen välittömästi komission maaliskuussa 2001 tekemien tarkastusten jälkeen. Minkään seikan perusteella ei voida päätellä, että Aquatis tiesi IBP:n, Comapin ja FRA.BO:n kyseisen rikkomisen jatkamisesta.

115 Kun lisäksi otetaan huomioon FNAS:n logistiikkatyöryhmän nimenomainen tavoite eli mahdollinen uusi pakkaus, on vaikeaa liittää suoraan tässä yhteydessä pidettyjä kokouksia ennen maaliskuuta 2001 alkaneeseen kartelliin. Sillä, että tietyt valmistajat keskustelivat tähän liittyviin kustannuksiin vastaamisesta, ei voida tätä toteamusta kyseenalaistaa.

116 Toiseksi on todettava, että FNAS:n kokouksissa keskusteltiin yksinomaan Ranskan markkinoista, toisin kuin komissio totesi riidanalaisen päätöksen 575 ja 584 perustelukappaleessa. Kuten komissio itse myönsi suullisessa käsittelyssä, kyseisten kokousten pöytäkirjoista ei mitenkään ilmene, että ne koskivat myös ”Espanjaa, Italiaa, Yhdistynyttä kuningaskuntaa, Saksaa ja Euroopan markkinoita yleensä”, mikä komission mukaan olisi merkinnyt sitä, että niillä oli yleiseurooppalainen ulottuvuus. On näin ollen todettava, että salainen yhteistyö FNAS:n kokouksissa ei ollut laajuudeltaan yleiseurooppalaista.

117 Kolmanneksi on todettava, että koska kyseiset kokoukset koskivat yksinomaan Ranskan markkinoita ja koska minkään perusteella ei voida päätellä, että muut osallistujat olisivat käyttäneet näitä kokouksia puitteina keskustellakseen putken liittimien hinnoista tai niiden koordinoinnista muilla kansallisilla markkinoilla, ei ole osoitettu, että Aquatis saattoi kohtuudella ennakoida kyseisten kokousten olevan osa laajempaa rikkomista ja kokonaissuunnitelmaa.

118 On toki todettava, että Aquatisin edustajan ja FRA.BO:n edustajan välillä oli kahdenkeskistä yhteydenpitoa 29.4.2004 toimittaja-asiakassuhteen puitteissa (ks. edellä 56 kohta). Sen lisäksi, että tämä yhteydenpito käytiin rikkomisajanjakson ulkopuolella, sillä ei kuitenkaan ole merkitystä kilpailuoikeuden kannalta, paitsi jos osoitetaan, että tällaisen kaupallisen yhteydenpidon aikana käsiteltiin luonteeltaan kilpailunvastaisia aiheita. P:n muistikirjassa olevat käsin kirjoitetut muistiinpanot eivät kuitenkaan viittaa millään lailla tähän.

119 Näin ollen on todettava, ettei ole osoitettu, että Aquatis olisi ollut tietoinen siitä, että se oli liittynyt toiminnallaan kartelliin, joka muodostui eri osista, joilla oli yhteinen päämäärä, tai myöskään kartelliin, johon se oli jo osallistunut ennen maaliskuuta 2001 ja joka jatkui.

120 Riidanalaisen päätöksen 1 artikla on näin ollen kumottava kaikkien kantajien osalta siltä osin kuin komissio totesi siinä, että ne olivat osallistuneet riidanalaisella ajanjaksolla yhtenä kokonaisuutena pidettävään, monitahoiseen ja jatkettuun rikkomiseen osallistumalla sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin kuparisten putken liittimien ja kupariseoksesta valmistettujen putken liittimien markkinoilla riidanalaisessa säännöksessä kuvatulla tavalla.

121 Tässä tilanteessa ei ole tarpeen lausua muista kanneperusteista eli ensimmäisestä kanneperusteesta, joka koskee sen lainvastaisuutta, että Aalbertsin katsottiin emoyhtiönä olevan vastuussa rikkomisesta, sekä neljännestä kanneperusteesta, joka koskee useita kantajille määrätyn sakon määrän laskennassa tehtyjä virheitä, ja viidennestä kanneperusteesta, joka koskee niiden puolustautumisoikeuksien loukkaamista.

122 Kaiken edellä esitetyn perusteella Aalbertsille määrätty 100,8 miljoonan euron sakko, josta yhteisvastuulliseksi Aquatisin ja Simplexin kanssa määrättiin 55,15 miljoonaa euroa, on kumottava, samoin kuin 2,04 miljoonan euron määrä, jonka maksamisesta Aquatiksen ja Simplexin katsottiin olevan yhteisvastuussa, koska sen laskeminen perustuu virheelliseen toteamukseen.

123 Komissio näet laski sen sakon perusmäärän, joka määrättiin Aquatisin ja Simplexin osallistumisesta kartelliin niiden ollessa IMI:n määräysvallassa, siten, että sakon laskentapohja oli 46 miljoonaa euroa, jota korotettiin 100 prosentilla rikkomisen keston vuoksi, ja sen sakon perusmäärän, joka määrättiin niiden väitetystä osallistumisesta

rikkomiseen niiden ollessa Aalbertsin määräysvallassa, siten, että sakon laskentapohja oli 60 miljoonaa euroa, jota korotettiin 5 prosentilla rikkomisen keston perusteella. Raskauttavien olosuhteiden perusteella jälkimmäistä määrää korotettiin 60 prosentilla. Tämä johti 192,8 miljoonan euron sakon kokonaismäärään (92 miljoonaa euroa + 100,8 miljoonaa euroa). Tätä kokonaismäärää alennettiin sen jälkeen 105,5 miljoonaan euroon Aalbertsin liikevaihdon 10 prosentin enimmäismäärän huomioimiseksi ja jaettiin suhteessa siihen, oliko Aquatisin ja Simplexin osallistuminen rikkomiseen todettu niiden ollessa IMI:n määräysvallassa (50,34 miljoonaa euroa) vai Aalbertsin määräysvallassa (55,15 miljoonaa euroa).

124 Koska IMI saattoi hyötyä sakon määrän 50 prosentin alennuksesta komission vuoden 1996 yhteistyötiedonannon perusteella, sille määrätyn sakon perusmäärää eli 96,6:ta miljoonaa euroa, joka muodostui 46 miljoonan euron laskentapohjasta, johon sovellettiin 110 prosentin korotusta rikkomisen keston perusteella, alennettiin 48,30 miljoonaan euroon. Koska IMI esitti vuoden 1996 yhteistyötiedonannon soveltamispyyntönsä vasta syyskuussa 2003, sen kahteen entiseen tytäryhtiöön ei voitu soveltaa IMI:lle myönnettyä 50 prosentin sakon märän alennusta. Komissio katsoi näin ollen, että Aquatis ja Simplex olivat yhteisvastuussa 2,04 miljoonan euron summan maksamisesta (50,34 – 48,30), josta IMI tai Aalberts eivät olleet vastuussa.

125 Lisäksi on muistutettava, että vaikka useat adressaatit muodostivat ”yrityksen” riidanalaisen päätöksen tekopäivänä, asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu 10 prosentin enimmäismäärä voidaan laskea kyseisen yrityksen kokonaisliikevaihdon perusteella. Jos puolestaan tämä taloudellinen yksikkö oli jaettu niin, että se muodosti kaksi erillistä yksikköä päätöksen tekohetkellä, kullakin päätöksen adressaatilla on oikeus siihen, että siihen sovelletaan erikseen kyseistä enimmäismäärää (yhdistetyt asiat T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03, Tokai Carbon ym. v. komissio,

tuomio 15.6.2005, 390 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Koska kantajat vaativat yksinomaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan a alakohdan ja b alakohdan 2 alakohdan kumoamista, ei ole tarpeen tutkia kysymystä siitä, tuliko sen, että IMI oli jaettu useaksi erilliseksi yksiköksi ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä, vaikuttaa Simplexille ja Aquatisille riidanalaisen päätöksen 2 artiklan b alakohdan 1 alakohdassa määrätyn sakon enimmäismäärään.

Oikeudenkäyntikulut

126 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt asian, se on kantajien vaatimusten mukaisesti velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 20.9.2006 tehdyn komission päätöksen K(2006) 4180 (asia COMP/F-1/38.121 – Putken liittimet) 1 artikla kumotaan siltä osin kuin siinä todetaan, että Aalberts Industries NV, Comap SA eli aiemmin Aquatis France SAS ja Simplex

Armaturen + Fittings GmbH & Co. KG osallistuivat rikkomiseen ajanjaksolla 25.6.2003–1.4.2004.

2) Päätöksen K(2006) 4180 2 artiklan a alakohta ja b alakohdan 2 alakohta kumotaan.

3) Euroopan komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Martins Ribeiro Wahl Dittrich

Julistettiin Luxemburgissa 24 päivänä maaliskuuta 2011.

Allekirjoitukset